

ምዕራፍ ሦስት

እኩልነት

የምዕራፍ ዓላማዎች፣ ይህንን ምዕራፍ ተምረህ/ት ምረሽ ስታጠናቅቅ/ስታጠናቅቁ፤

- የኢትዮጵያ ብሔሮችን፣ ብሔረሰቦችንና ሕዝቦችን እኩልነትና እኩል ተጠቃሚነት መብቶችን ትገነዘባለህ/ ትገነዘቢዋለሽ።
- ሴቶች በልማትና በሀገር ግንባታ ሲናሯቸው የሚገቡ ተሳትፎዎችን ታውቃለህ/ ታውቁዋለሽ።
- የአካል ጉዳተኞች በትምህርት ቤት ደረጃ ሲናሯቸው የሚገቡ መብቶችን ትረዳለህ/ት ረጃዎለሽ።

3.1 የእኩልነት መብቶች፤

- በአካባቢያችሁ እየተተገበሩ ያሉ የእኩልነት መብቶችን ምሳሌ በማቅረብ አስረዱ።

የዲሞክራሲ ሥርዓት መሠረታዊ መርህ ከሆኑት ነገሮች መካከል እኩልነት አንዱ ነው። ትክክለኛና የተሟላ ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት የሚመዘነው መብቶች በእኩል ሲከበሩ ነው።

እኩልነት ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች አንዱ ሁም ዜጎች አንዳቸው ከአንዳቸው ሳይበላለጡ መብቶቻቸው በእኩልነት የሚከበሩበት ነው። በ1987 ዓ.ም የፀደቀው የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገመንግሥት የእኩልነት መብቶችን በዝርዝር አስቀምጧል።

መልመጃ 1

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. በአካባቢያችሁ በአሁኑ ወቅት የእኩልነት መብቶች ምን ያህል እየተከበሩ ናቸው?
2. ከምታውቋቸው የእኩልነት መብቶች ውስጥ ሦስቱን ጥቀሱ።
3. የሕገመንግሥቱን ስንቃፅ 25፣ 40 እና 41ን በማንበብ በውስጣቸው የተካተቱ የእኩልነት መብቶችን በመለየት ተወያይበት።

3.1.1 የብሔሮች፣ የብሔረሰቦችና የሕዝቦች እኩልነትና እኩል ተጠቃሚነት መብቶች፤

- በአካባቢያችሁ የዜጎችን የእኩልነት ተጠቃሚነትን የሚያሳዩ ተግባራትን ጥቀሱ።

የብሔሮች፣ የብሔረሰቦችና የሕዝቦች እኩልነት ሲባል፣ አንዳቸው ከአንዳቸው ሳይበላለጡ መብቶቻቸው በእኩል ደረጃ መከበር ማለት ነው። የብሔሮች፣ የብሔረሰቦችና ሕዝቦች እኩል ተጠቃሚነት መብት የሚያመለክተው የሕዝቦች አንዱ የሌላውን ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻቸውን በማክበር፣ በሀገራቸው ሀብት እኩል የመጠቀምና የልማት እድል የማግኘት መብትን ነው። ከዚህም በተጨማሪ በማንኛውም ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ እንቅስቃሴ ውስጥ ንቁ ተሳታፊና ተጠቃሚ መሆንን ያመለክታል።

አሁን በሀገራችን እየተገነባ ባለው የዲሞክራሲ ሥርዓት ውስጥ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች እኩል በመሆናቸው ከሚያገኙት የልማት ውጤቶች ተጠቃሚ የመሆን መብታቸው በሕግ የተረጋገጠ ነው። ስለዚህ የሀገራቸውን ሀብት በአግባቡ ለመጠቀምና ለመንከባከብ በጋራ ሊሠሩ ይገባል።

መልመጃ 2

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. የብሔሮች፣ የብሔረሰቦችና የሕዝቦችን የእኩልነትና የእኩል ተጠቃሚነት መብቶችን የሚያረጋግጡ ተግባራትን ጥቀሱ።
2. ሠንጠረዥን በደብተራችሁ በመገልበጥ ከሚከተሉት የልማት ፕሮግራሞች መካከል በአካባቢያችሁ የተዘረጉትን በመለየት የተሠራ ያልተሠራ በሚሉት አምዶች ሥር በአካባቢያችሁ የተዘረጉትንና ያልተዘረጉትን በመለየት የተሠራ ያልተሠራ በሚሉት አምዶች ሥር የ«✓» ምልክት በማድረግ አሳዩ።

የልማት አውታሮች	የተሰራ	ያልተሰራ
መንገድ		
የጤና ኬላ		
የመብራት አገልግሎት		
የውሃ አገልግሎት		
ትምህርት ቤት		

3.1.2 በአንድ አካባቢ የሚኖሩ ሕዝቦች የሚጠቀሙባቸው ተቋማት፣

ሥዕል 3.1 ሕዝቦች የሚጠቀሙባቸው የልማት ተቋማት

- በአካባቢያቸው የሚገኙ ሕዝቦች የሚጠቀሙባቸውን የልማት ተቋማት ዘርዘሩ ።
- እነዚህ ተቋማት ባይኖሩ ሊከሰቱ ይችላሉ የምትሏቸውን ችግሮች ጥቀሱ።

ቀደም ባሉት ሥርዓቶች ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ከሀገራቸው ሀብቶችና ተቋማት በእኩልነት የመጠቀም እድል አልነበራቸውም። ዛሬ ሀገሪቱ በምትገነባው የዲሞክራሲ ሥርዓት ውስጥ ግን ብዙ ለውጦች ተደርገዋል ።

የቤንሻንጉል ጉሙዝ ሕዝቦች ብሔራዊ ክልል፣
 የቤንሻንጉል ጉሙዝ ሕዝቦች ብሔራዊ ክልል በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገመንግሥት መሠረት በ1987 ዓ.ም ከተቋቋሙት ክልሎች መካከል አንዱ ነው። በክልሉ ውስጥ በርካታ፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ይገኛሉ። እነዚህም ጉሙዝ፣ በርታ፣ ሺናሻ፣ ማኦና ኮሞ ሲሆኑ እነሱም በመፈቃቀድ በመሠረቱት አንድነትና መተሳሰብ እየኖሩ ይገኛሉ።

ሥዕል 3.2 ከቤንሻንጉል ጉሙዝ ሕዝቦች መካከል

ቀደም ባሉት ዘመናት ቤንሻንጉል ጉሙዝ በኢትዮጵያ ውስጥ በየት አቅጣጫ እንደሚገኝ እንኳን ብዙዎች አያውቁም ነበር። የክልሉ ሕዝቦች ታሪካቸው፣ ባህላቸውና ቋንቋቸው ተረስተዋል። በአካባቢያቸው የሚገኙ ልዩ ልዩ ሀብቶችና ገቢዎች ለሕዝቡ ሳይሆን ለጥቂት ገዢ መደቦች ጥቅም ብቻ እንዲውሉ ሲደረግ ኖሯል። በዚህም ምክንያት የሕዝቦቹ የልማትና የእኩል ተጠቃሚነት መብቶች ተነፍገው ቆይቷል። ዛሬ ግን የክልሉ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ራሳቸውን በራሳቸው በማስተዳደር ላይ ይገኛሉ። በሀገሪቱ የጋራ ሀብትም ከሌሎች ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ጋር በእኩልነት ተጠቃሚ እንዲሆኑ ምቹ ሁኔታ ተፈጥሮላቸዋል። የሀገሪቱ አቅም በፈቀደ መጠንም አብዛኞቹ የክልሉ ከተሞችና መንደሮች የልማት ተጠቃሚዎች በመሆናቸው ተሰፋ ሰጪ ለውጦች እየታዩ ነው። ከተዘረጉት የልማት አውታሮች መካከልም

የመብራት፣ የስልክ፣ የንፁህ መጠጥ ውሃ፣ የመንገድ፣ የጤና ኬላ፣ የፖስታና የትራንስፖርት አገልግሎቶች ይጠቀሳሉ። በእነዚህ ተቋማትም ሕዝቦቹ በየአካባቢያቸው በእኩልነት እየተጠቀሙባቸው ይገኛሉ። አገልግሎቱንም ቀጣይ ለማድረግ ሕዝቡና መስተዳድሩ በጋራ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ ይጠበቅባቸዋል።

የእኩልነት መብት በክልሉ በተግባር በመረጋገጡ ሕዝቦቹ ለልማትና ለእድገት የበለጠ ተነሳሽነት ይገኛሉ። በአሁኑ ጊዜም ድህነትን ለማሸነፍ በትጋት በመረባረብ ላይ ይገኛሉ።

መልመጃ 3

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. የቤንሻንጉል ጉሙዝ ሕዝቦች በጋራ የሚጠቀሙባቸውን ተቋማት ከምንባቡ ውስጥ ዘርዘረ ::
2. ማሕበረሰቡ እነዚህን ተቋማት በእኩልነት እንዴት ሲጠቀሙባቸው ይችላል ?
3. በአካባቢያቸው የሚገኙ የልማት ተቋማትን በመዘርዘር የሕብረተሰቡን እኩል ተጠቃሚነት እንዴት እንደሚያረጋግጡ ስብረሩ።
4. የአካባቢ መስተዳደር ልማትን በማፋጠን ረገድ የሚኖረውን ሚና ግለጹ።

3.1.3 የእኩልነትና እኩል ተጠቃሚነት መብቶችን ማክበር የሚያስገኘው ጠቀሜታ።

- በምትኖሩበት አካባቢ በሕዝብና በመንግሥት የልማት ተቋማት በእኩል የመጠቀም መብት ምን ያህል ተግባራዊ እየሆነ ይገኛል?

የእኩል ተጠቃሚነት መብት ስንል በአንድ ሀገር ውስጥ ከሚከናወኑ ማናቸውም የልማትና የእድገት ውጤቶች በእኩልነት መጠቀምን የሚያመለክት ነው። ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች በሀገር ልማት ውስጥ እኩል ሀላፊነት እንዳላቸው ሁሉ ከማንኛውም ጥቅም እኩል ማግኘት አለባቸው። ነገር ግን የዜጎች እኩል ተጠቃሚነት መብት በሌለበት ሥርዓት ውስጥ እኩልነት ሊሰፍን አይችልም።

እኩልነት ካልሰፈነ ደግሞ ሕዝቦች መብቶቻቸውን ለማስከበር ሲሉ ወደ ግጭት ውስጥ ሊገቡ ይችላሉ። ይህም የሕግ አለመከበርና የሠላም መታጣት ያስከትላል። ይህ ከሆነ ደግሞ እድገትና ልማትን በማፋጠን ከድህነትና

ኋላቀርነት ለመላቀቅ አዳጋች ይሆናል። ስለዚህም ሕዝቦችን ሁሉ ከማንኛውም ልማት በእኩልነት ተጠቃሚ ማድረግ ለሀገር እድገትና ብልፅግና ከፍተኛ ጠቀሜታ አለው። ይህ እንዲሆንም ሕብረተሰቡና መንግስት በጋራ ሊሰሩ ይገባቸዋል።

መልመጃ 4

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. የእኩል ተጠቃሚነት መብት ስንል ምን ማለታችን ነው?
2. የዜጎች እኩል ተጠቃሚነት መብት በሌለበት ሥርዓት ውስጥ ምን ምን ችግሮች ሲከሰቱ ይችላሉ?

3.2 የእኩልነት መገሰጫዎች፤

- በአካባቢያችሁ የእኩልነት መገለጫዎች ከሆኑት ጉዳዮች መካከል ሦስቱን ዘርዝሩ።
- የሕዝቦች እኩልነት መከበር የሚያስገኘውን ጠቀሜታ ዘርዝሩ።

ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች መብትን በመጠቀምና ኃላፊነትን በመወጣት ረገድ እኩልናቸው። በሀገራችን የሚገኙ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች በሃይማኖት፣ በቋንቋና በመሳሰሉት የተለያዩ መሆናቸው ይታወቃል። ይሁን እንጂ ይህ ልዩነት በሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች መከበር ላይ ተፅዕኖ አይኖረውም።

ማንኛውም ዜጋ በሀገሪቱ ውስጥ የትም አካባቢ ቢወለድ በመብት መከበር ረገድ ከማንም አይበልጥም ወይም አያንስም ። በዚህም መሠረት የብሔሮች፣ የብሔረሰቦችና የሕዝቦች የእኩልነት መገለጫዎች ከሆኑት መካከል ቋንቋዎች፣ ሃይማኖቶችና ሌሎች ባህላዊ መገለጫዎች በእኩልነት መከበራቸው ተጠቃሽ ነው።

3.2.1 የብሔሮች፣ የብሔረሰቦችና የሕዝቦች የእኩልነት መገሰጫዎች፤

- የሚከተለውን የሕገመንግሥት ድንጋጌ በሚገባ በማንበብ የተረዳችሁትን ሐሳብ ግለፁ።

”ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር፣ ብሔረሰብና ሕዝብ በቋንቋው የመናገር፣ የመጻፍ፣ ቋንቋውን የማሳደግ እና ባህሉን የመግለፅ፣ የማዳበርና የማስፋፋት እንዲሁም ታሪኩን የመንከባከብ

መብት አለው። ኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገመንግሥት አንቀጽ 39/2

ሀ. የቋንቋ እኩልነት፣

- የቋንቋ እኩልነት ማለት ምን ማለት ነው?

ሁሉም የኢትዮጵያ ሕዝቦች እኩል ናቸው። ቋንቋዎቻቸው በእኩልነት እንዲከበሩላቸው ይፈልጋሉ። ይህም መብት በሕገመንግሥቱ አንቀጽ 39 ላይ ተካቶ ይገኛል።

ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች በራሳቸው ቋንቋ የመጠቀም መብት አላቸው። ይህም ሲባል ቋንቋቸውን ለትምህርትና ለስነ-ፅሁፍ የመጠቀም፣ በቋንቋቸው የመናገርና የመጻፍት፣ እንዲሁም ቋንቋቸውን የማበልፀግ መብቶችን ያካትታል። ከዚህም ሌላ ሕዝቦች ከራሳቸው ቋንቋ በተጨማሪ ሌሎች ቋንቋዎችን የመማርና የማወቅ መብታቸው ተከብረዋል። ስለዚህ ቋንቋዎችን ሁሉ በእኩልነት ማክበርና ማስከበር ለሰላም፣ ለእድገትና ለጋራ መግባባት እጅግ ጠቃሚ ነው።

ለ. የጾታ እኩልነት፣

- የጾታ እኩልነት መከበር እንዳለበት ታምናላችሁ?

ሰዎች በተፈጥሮአቸው ሴት ወይም ወንድ በመሆናቸው የጾታ ልዩነት ቢኖራቸውም መብቶቻቸው ግን በእኩል ደረጃ ሊከበሩላቸው ይገባል። ሴት በተፈጥሮ የታዋ ብቻ የምታጣው መብት ሊኖር አይገባም። ወንድ እንዲሁ ወንድ ሆኖ በመፈጠሩ ምክንያት ከሴት ያነሰ ወይም የበለጠ መብት ሊኖረው አይገባም።

የጾታ እኩልነት ማለት የወንዶችና የሴቶች እኩልነት ማለት ነው። በዚህም መሠረት ወንዶችና ሴቶች በጾታቸው ምክንያት ሳይበላሰጡ እኩል ናቸው። ሴቶች የሕብረተሰቡ ግማሽ አካል በመሆናቸው እነሱን ያላሳተፈ ማንኛውም የልማት ተግባር ውጤታማ ሊሆን አይችልም። በመሆኑም የሴቶችና የወንዶችን እኩልነት ማክበር ለአንድ ሀገር ለዕድገት መሠረታዊ ጉዳይ ነው።

ከታሪክ የወረሰነውን ሴቶችን በበታችነት የማየት አመለካከት ሊቀየር ይገባዋል። ሴቶች በአስተሳሰባቸው፣ በአዕምሮ ብቃታቸው፣ በፈጠራችሎታቸውና በአመራር ሰጭነታቸው ከወንዶች አያንሱም።

መልመጃ 5

በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩባቸው።

1. በቋንቋ የመጠቀም መብት ምን ምን ጉዳዮችን ያጠቃልላል?
2. ያለሴቶች ንቁ ተሳትፎ የተማሳ ልማት ማወቅ የማይቻለው ለምን ይመስላችኋል?

3.2.2 የሴቶች እኩል ተሳትፎ ለልማትና ለሀገር እድገት፣

- ሴቶች ከወንዶች እኩል እንዲሳተፉ መደረጉ ለሀገር ልማትና እድገት የሚያስገኘውን ጥቅም ግለፁ።

“ሴቶችና ቱሪዝም”

ለረጅም ዘመናት ምግብና መጠጥን ለቤተሰቦቻቸው አጣፍጦ የማዘጋጀቱ ሥራ በሴቶች ትክክል ላይ የወደቀ ሆኖ ቆይቷል። በተጨማሪም ለተለያዩ ጉዳዮች ከሩቅም ከቅርብም በእንግድነት ለሚመጡ የማሕበረሰቡ አባላት ተመሳሳይ አገልግሎት የመስጠቱን ልምድ አዳብረዋል። ቀስ በቀስም የውጭ ሀገራት እንግዶችን በተለያዩ አካባቢዎች ያለምንም ክፍያ አብልቶ፣ አጠጥቶና ማረፊያ ሰጥቶ የመሸገቱ ተግባር የሴቶች ድርሻ ሆኖ ቆይቷል።

ዘግይቶም ከውጭ የሚመጡትም ሆኑ የአገር ውስጥ ቱሪስቶች ገንዘብ ከፍለው የሚገለገሉባቸው ሆቴሎች መደበኛ ሥራ ሲጀምሩ ኃላፊነቱ ከሴቶች ጫንቃ አልወረደም። ይህ ሲጠቃለል በሀገራችን ለቱሪዝም መፀነስ፣ መወለድ፣ ማደግና መዳበር የሴቶች ሚና ከፍተኛ ነው ማለት ይቻላል።

በምግብና መጠጥ አዘገጃጀት ተግባር ከቅርብ ዓመታት ወዲህ ወንዶች መሳተፍ የጀመሩ ቢሆንም ከቆየው ልማዳዊ አሠራር ጀምሮ ሴቶች ቅድሚያውን ይዘው ይገኛሉ። ከዚህም በተጨማሪ ሴቶች የእጅ ጥበብ ውጤቶች በሆኑት በፈትል፣ በስፌት፣ በሸክላ ሥራ እና በመሳሰሉት ሥራዎቻቸው የስጦታና የመታሰቢያ መደብሮችን እያስፋፉ ይገኛሉ። ይህም ሀገራችን ከቱሪዝም ሴክተር ከፍተኛ ተጠቃሚ እንድትሆን እያደረጋት ነው። በመሆኑም ሴቶች ለቱሪዝም እድገት ከፍተኛ አስተዋፅኦ ማድረጋቸው፣ ዘርፉም ለሴቶች ሰፊ የሥራ ዕድል መፍጠሩ፣ በሀገራችን ብቻ ያልተወሰነ ዓለምአቀፋዊ ሐቅ ነው።

እቴጌ ጣይቱ የቱሪዝም የጀርባ አጥንት የሆነውን የሆቴል ሥራ በሀገራችን በመጀመር ግንባር ቀደምት በታይዳል። ከዚያ ወዲህም

የቱሪዝም ኢንዱስትሪ ከሀገራችን የኢኮኖሚ ዘርፎች አንዱ ሆኗል። ለዚህም ሴቶች በቱሪዝም መስክ በመቀጠርም ሆነ በኢንቨስትሜንት በመሠማራት ለኢንዱስትሪውና ለሀገራችን እድገት ከፍተኛ ሚና በመጫወት ላይ ይገኛሉ።

ምንጭ:- ቱሪዝም ኢንዱስ 5ኛ ዓመት ቁጥር 6 በክፍል የተወሰደ።

መልመጃ 6

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

1. በምንባቡ መሠረት ሴቶች ለሀገራችን የቱሪዝም እድገት ያደረጉትን አስተዋፅኦ ዘርዘሩ።
2. በአካባቢያችሁ ሴቶች የተሰማሩባቸው የልማት መስኮችን ለንደኞቻችሁ ንገሯቸው።
3. የሴቶችን እኩልነት ማክበር ለሀገር ግንባታ ያለውን ጠቀሜታ በደብተራችሁ ላይ ዳፉ። ከዚያም አብረዋችሁ ከተቀመጡ ተማሪዎች ጋር ተወያዩበት።

ከቅርብ ዓመታት ወዲህ በሀገራችን እየተመዘገበ ባለው ልማትና ዕድገት ሴቶች ከፍተኛ አስተዋፅኦ በማበርከት ላይ ይገኛሉ። ነገር ግን በሃገራችን ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት መገንባት ከጀመረበት ጊዜ አንስቶ በቂ ባይባልም ብዙ ለውጦች ተመዝግበዋል። ለምሳሌ በትምህርት መስክ የሴት ተማሪዎች ተሳትፎ እያደገ መጥቷል። ከ1998-1999 ዓ.ም ድረስ ጥቅል የተማሪዎች የትምህርት ተሳትፎ የሚከተለውን ይመስላል።

ክፍል	የተማሪዎች ብዛት ከ1-8ኛ ክፍል		የሴት ተማሪዎች ቁጥር በመቶኛ /%/ በመቶኛ
	ወንድ	ሴት	
ትግራይ	456,336	446,343	100.0
አፋር	49,669	27,973	23.7
አማራ	1,863,387	1,767,140	90.5
አሮሚያ	2,939,750	2,336,970	84.3
ሶማሌ	157,429	94,962	23.8
ቤንሻንጉል ጉሙዝ	91,477	66,508	105.5
ደቡብ ብ.ብ.ሀ	1,676,866	1,326,424	85.0
ጋምቤላ	37,117	21,773	100.6
ሐረሪ	19,502	15,329	100.3
አዲስ አበባ	230,764	280,751	159.8
ድሬዳዋ	26,112	20,060	62.8
ድምር	7,548,409	6,404,233	84.8

ምንጭ:- ፌዴራሽን ምክር ቤት ዓመታዊ መፅሔት ትምህርት ሚኒስቴርን ጠቅሶ ካቀረበው

መልመጃ 7

ከላይ የቀረበውን ሠንጠረዥ መሠረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

1. የሴት ተማሪዎች ቁጥር በፐርሰንት ከፍተኛ የሆነበት የኢትዮጵያ ክፍል የቱ ነው? ዝቅተኛውስ? ልዩነቱ ምን ያህል ነው?
2. ይህንን ልዩነት ለማጥበብ ምን መደረግ አስበት ትሳሳችሁ?
3. በምትኖረበት ክፍል የሴት ተማሪዎች ተሳትፎ ምን ይመስላል? የበለጠ ለማሳደግ ከእናንተ ምን ይጠበቃል?

ከላይ በተሰጠው መረጃ መሠረት የሴት ተማሪዎች ቁጥር በአንደኛ ደረጃ እያደገ መምጣቱን ያሳያል። ነገር ግን ይህ በቂ ነው ማለት አይደለም። በመሆኑም በቀጣይ የሴቶችን ተሳትፎ በትምህርትም ሆነ በሌሎች ዘርፎች ለማሳደግ ራሳቸው ሴቶች፣ ሕብረተሰቡና መንግሥት ኃላፊነት አለባቸው። ሴቶች የእኩልነት መብታቸው ከተከበረላቸውና ዕድሉ ከተሰጣቸው ከወንዶች ያላነሰ ብቃት እንዳላቸው በተለያዩ የሙያ መስኮች በመሠማራት አስመስክረዋል። ለዚህም ጉልህ ማስረጃው ከቅርብ ዓመታት ወዲህ በሀገራችንም ሆነ በሌሎች ሀገራት የሴቶች ተሳትፎ በሁሉም መስክ እየጎለበተ መምጣቱ ነው። ለምሳሌ በሀገራችን ሴቶች በአመራር ደረጃ በሚኒስትርነት፣ በአፈገባኤነት፣ በአምባሳደርነት፣ እየሰሩ ይገኛሉ። በሌሎችም ዘርፎች በኢንቨስትሜንት፣ በስፖርት፣ በትምህርትና በመሳሰሉት ክፍተኛ ሚና በመጫወት ላይ ይገኛሉ። ስለዚህ በሀገራችን ለሴቶች መብት መከበርና ለተሳትፎ አቸው መጠናከር ሁሉም ዜጋ ኃላፊነት አለበት። ወንድና ሴት በጋራ በመተሳሰብና በመተጋገዝ አብረው መሥራት ከቻሉ ውጤቱ አስተማማኝ ልማትና እድገት መሆኑ አያጠራጥርም።

3.3 የአካል ጉዳተኞች ሲኖሯቸው የሚገቡ መብቶች፤

ሥዕል 3.3 የአካል ጉዳተኞች ድጋፍ ካገኙ የተሰደዩ ሥራዎችን ማከናወን ይችላሉ።

- ከሥዕሎቹ የተገነዘባችሁትን ለንደኞቻችሁ ግለጹ።

“ሃሊማና ኤርኮ”

ሃሊማና ኤርኮ በፖሊዮ በሽታ ምክንያት ከልጅነታቸው ጀምሮ የአካል ጉዳተኞች ናቸው። ከዚህም የተነሳ ከሶታ ቦታ የሚንቀሳቀሱት በተሽከርካሪ ወንበር ነው። በዚህ ዓመት ሃሊማ የገኛ ክፍል ተማሪ ስትሆን ኤርኮ ደግሞ የገኛ ክፍል ተማሪ ነው። ይሁንና የሚማሩት ትምህርት ቤት ባለ አራት ፎቅ ህንጻ በማሠራት የቀድሞዎቹን መማሪያ ክፍሎች ቀይሯቸዋል።

በአዲሱ ህንጻ ምድር ባሉ ክፍሎች ውስጥ ከ1ኛ እስከ 4ኛ ክፍል ያሉ ተማሪዎች ተደልድለዋል። የ5ኛ እና የ6ኛ ክፍል ተማሪዎች ደግሞ በቀጣዮቹ የአንደኛና ሁለተኛ ፎቆች ላይ ባሉ የመማሪያ ክፍሎች ተመድበዋል። የገኛ እና የገኛ ክፍል ተማሪዎች ደግሞ በሶስተኛ እና በአራተኛ ፎቆች ላይ ባሉ ክፍሎች ውስጥ እንዲማሩ ተደረገ። ሃሊማና ኤርኮ ግን በትምህርት ቀናት የፎቆቹን ደረጃዎች በተሽከርካሪ ወንበር መውጣትና መውረድ አልቻሉም። በየጊዜው የሚረዳቸውን ሰው በማጣትም እጅግ ተቸገሩ። ስለሆነም አመቺ የመማሪያ ክፍሎች እንዲቀየሩላቸው ለትምህርት ቤቱ ጥያቄ አቀረቡ። ትምህርት ቤቱ ግን ከአቅሜ በላይ ነው በማለት ምንም ማድረግ

እንደማይችል ገለጸላቸው። ጥያቄያቸውም ምላሽ ስላላገኘ እና ሌላ ትምህርት ቤት በአካባቢያቸው ባለመኖሩ ሃሊማና ኤርኮ ትምህርታቸውን ለማቋረጥ ተገደዱ።

መልመጃ 8

ከዚህ በላይ የቀረበውን ምንባብ መሠረት በማድረግ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ።

- 1. ትምህርት ቤቱ ለሃሊማና ኤርኮ የሰጣቸው ምላሽ ተገቢ ነው ትላላችሁ? ስምን?
- 2. ትምህርት ቤቱ ምን ማድረግ ነበረበት?
- 3. በአካባቢያችሁ ተመሳሳይ ችግር የደረሰባቸው የአካል ጉዳተኛ ተማሪዎች ታውቃላችሁ? ችግራቸው ተቃራኝባቸዋል? ሰውደፊቱ ከእናንተና ከሌሎች ምን ይጠበቃል?

የአካል ጉዳተኝነት ማንኛውም ሰው ሊያጋጥመው የሚችል አደጋ ሲሆን በተፈጥሮአዊ ወይም በሰው ሠራሽ ችግሮች ምክንያት ሊከሰት የሚችል ነው። የአካል ጉዳተኝነት አንድን ተግባር ወይም እንቅስቃሴ እንደ ሙሉ ጤናማ ሰው ሆኖ ማከናወን አለመቻል ነው። የአካል ጉዳተኝነትን ከሚያስከትሉ ተፈጥሮአዊ ችግሮች መካከል እንደ ፖሊዮ፣ የሥጋ ደዌ በሽታዎችና የምግብ እጥረት ይጠቀሳሉ። ሰው ሠራሽ ከሚባሉት የአካል ጉዳተኝነት ምክንያቶች መካከል የጤና አገልግሎት አናሳ መሆን፣ የንፅህና ጉድለት፣ አደጋ፣ ግጭቶችና ጦርነቶች ይጠቀሳሉ። በሀገራችን ውስጥ በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ የአካል ጉዳተኞች ይገኛሉ። እነዚህም ወገኖች በተለያዩ የመንግሥትና የግል ተቋማት ውስጥ ሲገለሉና መድሎ ሲደርስባቸው ይታያል። ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ሁኔታዎች እየተሻሻሉ የመጡ ቢሆንም ገና ብዙ መሥራትና የሁሉንም ወገን ጥረት የሚጠይቅ ነው።

የአካል ጉዳተኞች በማንኛውም ሥፍራና ጊዜ ተገቢ የሆኑ እንክብካቤ ማግኘት ይገባቸዋል። ለምሳሌ በትምህርት ቤት ተስማሚ የመማሪያ ክፍል፣ የመማሪያ ቁሳቁስ፣ ፍቅር፣ እንክብካቤና ትኩረት ማግኘት አለባቸው። ለዚህም ተማሪዎች፣ መምህራንና የትምህርት ቤቱ ሠራተኞች በተቻለ መጠን ሊንከባከባቸው ይገባል።

የአካል ጉዳተኞች መብቶቻቸው በሕገመንግሥቱ እውቅና የተሰጣቸው ሲሆን እነደማንኛውም ሰው መስራት ይችላሉ። ከዚህም በተጨማሪ ድህነትን ለማሸነፍ በሚደረገው እንቅስቃሴ ውስጥም ከፍተኛ ተሳታፊ መሆንና በልማት ሥራ ውጤት ማስመዘገብ አያቅታቸውም።

መልመጃ 9

በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ።

- 1. ከኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገመንግሥት አንቀጽ 41/5 በማንበብ መንግሥት አካል ጉዳተኞችን ለመርዳት ምን ምን ተግባራት ሲያከናውኑ እንደሚገባ ተወያዩ።
- 2. በትምህርት ቤት ደረጃ ለአካል ጉዳተኞች ሲደረጉ የሚገቡ ደጋፎች ምንድን ናቸው?

3.4 የሃይማኖት እኩልነት መከበር አስፈላጊ ጊነት፤

- የሃይማኖት እኩልነት መከበር አስፈላጊነቱን ግለጹ።

በሀገራችን ውስጥ የሚገኙ ሁሉም ሃይማኖቶች በሕገመንግሥቱ መሠረት እኩል ናቸው። እኩልነታቸው ከሚገለጹባቸው ጉዳዮች ውስጥ ማንኛውም ሰው በተናጠልም ሆነ በጋራ ሃይማኖትን መከተል፣ ማስተማርና ማስፋፋት ይችላል። ይህ ሲሆን ግን አንዱ የሌላውን ሃይማኖት ማን ቋሽሽና ማናናቅ አይችልም። ከዚህ ይልቅ በፍቅር፣ በመደጋገፍና በመከባበር ላይ የተመሠረተ እንቅስቃሴ ማድረግ ከሁሉም ይጠበቃል። በሀገራችን የረጅም ዘመን ታሪክ ውስጥ ሃይማኖቶች በአብሮነት ተቻቻለው ኖረዋል፤ እየኖሩም ይገኛሉ። በመሆኑም የአብሮነትና የመቻቻል ባህላችን ተጠናክሮ መቀጠል ይገባዋል።

በሀገራችን በጋራ በመተባበርና በፍላጎት ሁሉም ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች አንድነት ፈጥረው እየኖሩ ነው። ይህ አንድነታቸው ቀጣይነት እንዲኖረው የሕዝቦች እሴቶቻቸው በእኩልነት መከበር አለባቸው። ምንም አድሎ ሳይደረግ ቋንቋቸው፣ ሃይማኖታቸውና ሌሎች ባህላዊ መገለጫዎቻቸው እኩል ከተከበሩላቸው በሕዝቦች መካከል ሠላምና መተሳሰብ ይስፋፋል።

ዜጎች የመሰላቸውን ሃይማኖት የመያዝ ነፃነታቸው የተጠበቀ ካልሆነ፣ መብታቸው የተሟላ አይሆንም። ሥርዓቱም አድሎአዊ ነው ማለት ነው። የዜጎች መብት የተገፈፈ፣ አድሎ የሚፈፀምበት ሁኔታ ካለ፣ በአንድ ወይም በሌላ መልኩ ሕብረተሰቡ መብቱ መረገጡ አይቀርም። የአንዱን ሃይማኖት ከፍ ሌላውን ሃይማኖት ዝቅ አድርጎ መመልከት የዲሞክራሲ ሥርዓት መገለጫ አይደለም።

የዲሞክራሲ ሥርዓት የበለጠ ይጠናክር ዘንድ ከዜጎች መብቶች ውስጥ አንዱ የሆነው የሃይማኖት እኩልነት መከበርና ሁሉም ዜጋ እምነቱን በነፃ ማራመድ መቻል አለበት። ስለሆነም የሃይማኖቶች የእልነት መብት መከበር የዲሞክራሲ ሥርዓት እንዳይናድ፣ የሕዝቦች ሠላም እንዳይናጋና የእድገት ተስፋ እንዳይጨልም ለማድረግ እጅግ ጠቃሚ ነው።

የሃይማኖቶች የእኩልነት መብት በተሟላ መንገድ ለረጋገጥ የሚቻለው ሃይማኖትን በተመለከተ ዜጎች የጋራ አመለካከት ሲኖራቸው ነው። የጋራ አመለካከታቸውም እንዲዳብር ለሚከተሉት ጉዳዮች ልዩ ትኩረት መስጠት ተገቢ ይሆናል።

- ሀ. ለሌሎች ሃይማኖቶች እውቅና መስጠትና አለመግባባቶች ሲነሱም በውይይትና በሠላማዊ መንገድ ብቻ መፍታት፤
- ለ. አለመግባባቶችን በውይይትና በሠላማዊ መንገድ መፍታት ካልተቻለ በሕግ መሠረት ብቻ መፍታት፤
- ሐ. ሃይማኖት የግል መሆኑን በመረዳት የራስን እምነት በሌላው ላይ ለማስረጃ በማሰብ ለግጭት አለመነሳሳት፤
- መ. ግልጽነትና ተጠያቂነትን ማስፈን፤
- ሠ. በጋራ አብሮ ለመኖር የሃይማኖት ልዩነት እንቅፋት እንዳይሆን ሁልጊዜም መቻቻል፣ መከባበርና መተባበር፤
- ረ. ምንግዜም እራስን ለሕግ የበላይነት ማስገዛት ዋና ዋናዎቹ ናቸው።

መልመጃ 10

- በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ።**
1. የሃይማኖት እኩልነት መከበር ለአንድ ሀገር ምን ምን ጥቅሞችን ያስገኛል?
 2. የሃይማኖት እኩልነት እንዲከበር ከያንዳንዱ ዜጋ ምን ይጠበቃል?

☞ የአካል ጉዳተኞችን ሙከባከብ የዙሉም ዜጋ ግዴታ ነው።

የምዕራፍ ማጠቃለያ

የብሔሮች የብሔረሰቦችና የሕዝቦች የእኩልነት መብት መከበሩ ስህገራችን ልማትና እድገት ወሳኝ ነው። እሁን በሀገራችን ውስጥ እየተገነባ ባለው የዲሞክራሲ ሥርዓት ውስጥ ሕዝቦች እኩል በመሆናቸው ከሀገራቸው ልማት እየተጠቀሙ ይገኛሉ።

በሀገራችን የእኩልነት መገሰጫ ከሆኑት መካከል ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች በቋንቋቸው መገልገላቸው፣ ሴቶች ባህሳዊ መገሰጫዎቻቸውን ማበልፀግ መቻላቸውና ሃይማኖታቸው በእኩልነት መከበሩ ተጠቃሽ ናቸው። ይህም በመሆኑ በእሁኑ ጊዜ በጋራ ሆነው የሀገራቱን ልማት ሰማፍጠን እንዲረባረቡ አስችሏቸዋል።

በዲሞክራሲ ሥርዓት ውስጥ ሰዎች ሴት ወይም ወንድ በመሆናቸው የፃታ ልዩነት ቢኖራቸውም መብቶቻቸው ግን በእኩል ደረጃ ይከበራላቸዋል። ሴት በተፈጥሮ ፃታዋ ብቻ የምታጣው መብት አይኖርም። ወንድ እንዲሁ ወንድ ሆኖ በመፈጠሩ ምክንያት ከሴት ያነሰ ወይም የበለጠ መብት ሲያገኝ አይገባውም።

የአካል ጉዳተኝነት በተፈጥሯዊ ወይም ሰው ሰራሽ ችግሮች ምክንያት የሚከሰት ነው። በሀገራችን ሰአካል ጉዳተኞች የሚደረገው ድጋፍ እጅግ አናሳ ሆኖ ቆይቷል። በቀጣይነት ግን በትምህርት ቤቶችም ሆነ በሴቶች ሥፍራዎች የአካል ጉዳተኞችን መደገፍ ስህገር ልማት እጅግ ጠቃሚ በመሆኑ ተጠናክሮ መቀጠል ይገባዋል።

የምዕራፍ ቁጥር ቃሳት

እኩልነት፣ በምንም ምክንያት መድሎ ሳይኖር ዕድሎችንና ጥቅሞችን በእኩል ማግኘትና ኃላፊነትን በእኩል መወጣት።

ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ፣ “ሰፊ ያለ የጋራ ጠባይ የሚያንጸባርቅ ባህል ወይም ተመሳሳይ ልምዶች ያሳቸው፣ ሲግባቡበት የሚችሉበት የጋራ ቋንቋ ያሳቸው፣ የጋራ ወይም የተዛመደ ሕልውና አለን ብለው የሚያምኑ፣ የሥነ-ልቦና አንድነት ያሳቸውና በተደያዘ መልኩም ምድር የሚኖሩ ሕዝቦች።” (ኢፌዲሪ ህገ መንግሥት አንቀጽ 39/5።)

ቱሪዝም፣ በተለያዩ አካባቢዎች ለገብረዎችና ለመዝናናት ለሚመጡ ወገኖች የተለያዩ አገልግሎቶችና መስተንገዶዎች የሚደረጉበት የኢኮኖሚ ዘርፍ።

ቱሪስት፣ ለመዝናናት ወይም ለሌላ ሥራ የሚጓዝ ገብረ።

ኢንቨስተር፣ ያለውን ሀብት ወይም ገንዘብ በአንድ የልማት ሥራ ላይ ያዋስ ገለሰብ ወይም ድርጅት።

የምዕራፍ የክሰሳ ጥያቄዎች

ቀጥሎ የቀረቡትን የክሰሳ ጥያቄዎች በደብተራችሁ ላይ ገልብጣችሁ ሥሩ።

I የሚከተሉትን ዓረፍት ነገሮች ትክክል ከሆኑ «እውነት» ትክክል ካሆኑ «ሀሰት» በማለት መልሱ።

1. በ1987 የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገመንግሥት ለብሔሮች፣ ለብሔረሰቦችና ለሕዝቦች የእኩልነት መብቶች ተገቢው ቦታ እስተሰጠውም።
2. በአካባቢያችን እየተከናወኑ የሚገኙትን የልማት ፕሮግራሞች ማስፈጸምና መጠበቅ ያለበት መንግሥት ብቻ ነው።
3. የሕዝቦች እኩልነት በሕገመንግሥቱ መከበሩ በሀገራችን ልማትና እድገት ለማምጣት ጠቃሚ ነው።
4. ሰሴቶችና ሰአካል ጉዳተኞች ትኩረትና እንክብካቤ መስጠት የሀገር እድገትን ያንታታል።

II በ “ለ” ሥር የተዘረዘሩትን በ “ሀ” ሥር ከተዘረዘሩት ጋር አዛምዱ።

ሀ

ለ

1. የእኩል ተጠቃሚነት አስመናር፤	ሀ. የወንድና የሴት እኩልነት።
2. የፆታ እኩልነት፤	ለ. አንድ ሰው ሲደርስበት የሚያስበው ግብ።
3. የአካል ጉዳተኝነት፤	ሐ. በተፈጥሮአዊ ወይም በሰው ሰራሽ ችግር የሚከሰት።
4. ራዕይ፤	መ. እድገት እንዳይመጣ የሚያደርግ።

III ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛውን መልስ ምረጡ።

1. ሀገራችን ውስጥ እየተተገበሩ ካሉ የእኩልነት መብቶች መካከል አንዱ፤
 - ሀ. የብሔሮች፣ የብሔረሰቦችና የሕዝቦች እኩልነት፤
 - ለ. የፆታ እኩልነት፤
 - ሐ. የቋንቋ፣ የባህል፣ የሀይማኖትና የሴቶች ባህሳዊ መገስጫዎች እኩልነት፤
 - መ. ሁሉም መልስ ነው።
2. ከሚከተሉት መካከል ስለ ሴቶች ትክክል የሆነው የቱ ነው?
 - ሀ. ሴቶች ከወንዶች እኩል እንዲሳተፉ ማድረግ ምንም ጥቅም የለውም፤
 - ለ. ያለ ሴቶች ተሳትፎ ልማትና ዕድገት ሲመጣ አይቻልም፤
 - ሐ. በማደግ ሳይ ባሉ ክልሎች የሴት ተማሪዎች ቁጥር ከወንዶች ይበልጣል፤
 - መ. ባለፉት ሥርዓቶች ሰሴቶች የሚሰጠው ግምት ከፍተኛ ነበር።
3. የአካል ጉዳተኝነትን ሲያስከትል የሚችለው?
 - ሀ. በሽታ፤
 - ለ. የምግብ ዕጥረት፤
 - ሐ. ግጭቶችና ጦርነቶች፤
 - መ. ሁሉም መልስ ናቸው።
4. ቀጥሎ ከተዘረዘሩት መካከል ስለ ቋንቋ ትክክል የሆነው የቱ ነው?
 - ሀ. አንዱ ቋንቋ ከሌላው ይበልጣል፤
 - ለ. ሁሉም ቋንቋዎች በመግባቢያነታቸው እኩል ናቸው፤
 - ሐ. ሴቶች ቋንቋዎችን መማርና ማወቅ ምንም ጥቅም አይሰጥም፤
 - መ. የቋንቋዎች እኩልነት ባይከበር የሚፈጠር ችግር የለም።

- 5. በሀገራችን የብሔሮች፣ የብሔረሰቦችና የሕዝቦች እኩልነት መከበሩ ምን ጥቅም ያስገኛል?
- ሀ. ቋንቋቸው፣ ባህሳቸውና ሃይማኖታቸውን መጠቀምና ማበልፀግ ያስችላቸዋል፤
- ለ. ክድህነትና ከኃላቀርነት ለመሳቀቅና በጋራ ለመሥራት ምቹ ሁኔታ ይፈጥራል፤
- ሐ. ፍትሐዊ የሀገር ሀብት ክፍፍል እንዲኖር በማድረግ ሰላምን ያጠናክራል፤
- መ. ሁሉም መልስ ናቸው።

IV የሚከተሉትን ክፍት ቦታዎች በትክክለኛ ቃል ወይም ሀረግ ሙሉ።

- 1. ቋንቋ፣ ባህልና ሃይማኖት የሴሰው -----የሰም።
- 2. በኢትዮጵያ በኃላቀር ስማዶች በአብዛኛው የሚጠቀት-----ናቸው።
- 3. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር፣ ብሔረሰብና ሕዝብ በቋንቋው የመናገር፣ የመጻፍና ቋንቋውን የማሳደግ -----እሰው።

V የሚከተሉትን ጥያቄዎች ባጭሩ መልሱ።

- 1. የብሔሮች፣ የብሔረሰቦችንና የሕዝቦችን እኩልነትና የእኩል ተጠቃሚነት መብቶችን ማክበር የሚያስገኘውን ጥቅም ግለፅ።
- 2. በትምህርት ቤት ውስጥ ሰሴቶችና ሰሸካል ጉዳተኞች ሲደረግላቸው የሚገቡ እንክብካቤዎችን ግለፅ።